

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ σχέσεις καὶ οἱ δυσκολίες τους

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὅλοι πάσχουμε στίς διαπροσωπικές μας σχέσεις. Εἶναι, φαίνεται, πολὺ δύσκολο νὰ σταθεῖς σὲ μία σχέση σωστὴ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, κι αὐτὸ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν σχέση μὲ τὴν ὁποία ἔρχεσαι σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν ἄλλο. Εἴτε γιὰ μέλος τῆς οἰκογενείας σου πρόκειται σὲ ὁποιοδήποτε βαθμὸ συγγενείας κι ἂν βρίσκεται, εἴτε γιὰ συνάδελφο, προϊστάμενο ἢ ὑφιστάμενο, εἴτε γιὰ πρόσωπα μὲ τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσεις ἐμπορικὴ ἢ πελατειακὴ σχέση, εἴτε γιὰ πρόσωπα μὲ τὰ ὁποῖα συναλλάσσεσαι στὸν εὐρύτερο κοινωνικὸ χῶρο: ὑπάλληλος-πολίτης, γιατρός-ἀσθενής, πολιτικός-ψηφοφόρος, πολιτικός πρὸς πολιτικό, ἀσφαλιστικός φορέας καὶ ἀσφαλιζόμενος, ποιμὴν-ποιμαινόμενος κ.τ.τ.

Σὲ πολλοὺς ἀπὸ μᾶς οἱ δυσκολίες αὐτὲς χωρὶς νὰ περνοῦν ἀπαρατήρητες δὲν τυγχάνουν καὶ ἰδιαίτερης ἐνασχολήσεως. Παρ' ὅλο ὅτι μᾶς δυσκολεύουν δὲν τοὺς δίνουμε ἰδιαίτερη σημασία· νὰ σταθοῦμε καὶ νὰ τίς θεωρήσουμε βαθύτερα, νὰ κατανοήσουμε τίς αἰτίες ποὺ τίς προκαλοῦν, νὰ διορθώσουμε τυχὸν στάση καὶ συμπεριφορὰ μας, νὰ ὑποδείξουμε ἐνδεχομένως ἀλλαγὴ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἄλλου. Παραμένουμε στίς πρῶτες ἢ φευγαλέες ἐντυπώσεις μας, διαμορφώνουμε ἀντιδραστικὰ τὴν στάση μας καὶ τὴν διαγωγὴ μας, χωρὶς ἐξήγηση, χωρὶς συνεξήγηση καὶ καταλήγουμε σὲ συνεχεῖς παρεξήγήσεις.

Τὸ ἄλλο εἶναι πιὸ δύσκολο. Τὸ νὰ παρατηρήσεις προσεκτικὰ τὸ τί συμβαίνει. Στὴ συνέχεια νὰ θελήσεις νὰ ἐπικοινωνήσεις μὲ τὸν ἄλλο, νὰ ἐκτεθεῖς ἐκθέτοντας τίς πιὸ μύχιες σκέψεις σου, τὸ πῶς σὺ ἀντιλήφθηκες τὰ πράγματα, εἰσέπραξες τὰ λόγια ἢ τίς κινήσεις τοῦ ἄλλου. Μπορεῖ ἀκόμη νὰ πέσεις σὲ στάση ἀδιαλλαξίας, κωφότητος τοῦ ἄλλου, νὰ μὴ θέλει κὰν νὰ σ' ἀκούσει καὶ νὰ διαπραγματευτεῖ μαζί σου. «Μ' αὐτὰ τώρα θ' ἀσχολούμαστε; Αὐτὸς εἶναι ὁ δικός μου τρόπος. Ἔτσι τὸ εἶδα, ἔτσι τὸ πῆρα, ἔτσι καὶ ἀντέδρασα. Δὲν ὑπάρχει καιρὸς γιὰ χάσιμο».

Δὲν λείπουν βέβαια καὶ οἱ στιγμὲς ποὺ ὁ ἄλλος ἀποδέχεται τὴν πρότασή σου, τίς ἐξηγήσεις σου, τίς προθέσεις σου, τὴν εἰλικρίνειά σου, τὸ ἄνοιγμά σου. Τότε εἶναι μιὰ ὄραση γιὰ σένα, ἕνας τόπος ἀναπαύσεως ποὺ ἀφοῦ ξεκουραστεῖς ξεκινᾷς μὲ καινούργιες δυνάμεις καὶ ἄλλη διάθεση γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τίς σχέσεις ποὺ αὐτὴ συνεπάγεται σὲ ὁποιοδήποτε ἐπίπεδο.

Ἄνα-μέτρηση καὶ προ-υπολογισμὸς

Αὐτὸ ὅμως τὸ ἄνοιγμα ἀπαιτεῖ μαθητεία. Ἄπαιτεῖ μιὰ διακινδύνευση. Οἱ κινήσεις ποὺ θὰ κάνεις μπορεῖ νὰ σ' ἐκθέσουν σὲ κίνδυνο. Δὲν μπαίνεις κατ' εὐθείαν στὴ μάχη. Οὔτε μπορεῖς ν' αὐτοσχεδιάξεις ἐκεῖνη τὴν ὥρα τῆς συναντήσεως μὲ τὸν ἄλλο. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ χάσεις καὶ τὸν αὐθορμητισμό σου, ὅτι ὅλα πρέπει νὰ τὰ ἔχεις μετρήσει ἐκ τῶν προτέρων μὲ τὸ ὑποδεκάμετρο. Οὔτε πάλι εἶναι φρόνιμο νὰ τ' ἀφήσεις στὴν τύχη, ὅσα πᾶνε καὶ ὅσα ἔλθουν. Γιατὶ στὴν ἀνα-μέτρηση ποὺ θὰ κάνεις μὲ τὸν ἄλλο πᾶς νὰ τὰ φτιάξεις μαζί του κι ὄχι νὰ τὰ χαλάσεις. Ἡ ἀναμέτρηση μὲ τὸν ἄλλο δὲν εἶναι λοιπὸν σύρραξη, δὲν εἶναι σύγκρουση· εἶναι μέτρημα ἀπὸ τὴν ἀρχή, γιὰ τυχὸν λάθη στὴ μέτρηση καὶ μὲ σωστὰ μέτρα καὶ σταθμά. Πρὶν ὅμως αὐτὸ τὸ νέο ἀπολογισμὸ πρέπει νὰ ἔχει προηγηθεῖ ἕνας σωστός ὑπολογισμὸς, εἶναι δηλαδὴ ἀναγκαῖος ἕνας προ-υπολογισμὸς τῶν κινήσεών σου.

Δὲν ξέρω ὅμως πόσο μετράει σὲ ὅλους μας αὐτὸς ὁ προὑπολογισμὸς κι ἂν τελικὰ ὑπάρχει πάντα ἢ διάθεση γι' ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων μεταξύ μας. Μπορεῖ κάποιες φορές νὰ συμφέρει ἢ ἔνταση, ἢ ψυχρότητα, ἢ φαινομενικὴ ἀδιαλλαξία, ἢ ἀγέρωχη στάση, τὸ ἀσυμβίβαστο ὕψος, τὸ ἀνυποχώρητο καὶ ἀσυγκατάβατο ὕψος, οἱ ἀναντίρρητες ὑποδείξεις ἢ ἐντολές, ἢ ἀποστασιοποιημένη ἐπιφυλακτικότης ποὺ δὲν δίδουν τελικὰ στὸν ἄλλο τὴν εὐκαιρία γιὰ προσέγγιση, γιὰ ἄνοιγμα, γιὰ ἀναθεώρηση καὶ γιὰ ἀναθάρρημα, ὅτι μπορεῖ καὶ νὰ ὑπάρξει ἐλπίδα γιὰ βελτίωση.

Συνήθως μᾶς ἀρέσουν οἱ ἄσχημες καιρικές συνθήκες μὲ τις πολλές χιονο- καὶ βροχοπτώσεις, μὲ τοὺς βορείους ἀνέμους τῶν πολλῶν μποφόρ πού μᾶς «ὑποχρεώνουν» νὰ κλειστοῦμε μέσα, γιατί «τί ἄλλο θὰ μπορούσαμε νὰ κάνουμε μ' αὐτὸν τὸν βρωμόκαιρο». Ἡ μετεωρολογικὴ ὅμως ὑπηρεσία (ἐθνικὴ ἢ προσωπικὴ) καὶ τὸ μετεωρολογικὸ δελτίο δὲν ὑπάρχουν μόνο γιὰ νὰ κλείνεται ἡ χώρα μέσα κι ὁ καθένας μας στὸ καβούκι του. Μᾶς ἐπιστοῦν ἀπλῶς τὴν προσοχὴ τί θὰ πρέπει νὰ προσέξουμε σὲ περίπτωση «κακοκαιρίας» καὶ ὑπὸ ποῖες προϋποθέσεις ὀφείλουμε νὰ ἐπιχειρήσουμε τὴν ἔξοδο. Χρειάζεται νὰ βάνουμε κάτω τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ καὶ στὴ συνέχεια νὰ προχωρήσουμε ἢ νὰ μὴ προχωρήσουμε.

Ἀναπαράσταση καὶ ἄσκηση ἐπὶ χάρτου

Μερικὲς φορές εἶναι χρήσιμη μία ἀναπαράσταση μέσα μας τῶν διαφόρων φάσεων αὐτῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, μία ἄσκηση ἐπὶ ἐνὸς νοητοῦ χάρτου στὸν ὁποῖο θὰ σημειώνονται ὅλα τὰ ἀναγκαῖα χαρακτηριστικά τὰ ὁποῖα θὰ διαζωγραφοῦν τὴν ἔκβαση καὶ θὰ βοηθοῦν στὴ λήψη τῆς τελικῆς ἀπόφασης. Μία τέτοια ἀναπαράσταση ἢ ἄσκηση ἐπὶ χάρτου δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλη γιὰ τὸν καθένα μας. Θὰ πρέπει νὰ συγκεντρώσουμε τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα πού γιὰ τὸν καθένα μας θὰ ὀδηγοῦν στὴ σωστὴ λύση. Γιὰ τὴν κάθε περίπτωση μπορεῖ νὰ διαφέρουν.

Ἄλλιῶς βλέπει τὸ ζήτημα ὁ σύζυγος, διαφορετικὰ ἢ ὁ σύζυγος, ὁ οικογενειάρχης, ὁ πατέρας, ἢ ἡ μητέρα, τὰ παιδιά, ὁ προϊστάμενος ἢ ὁ ὑφιστάμενος, ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ἢ ὁ ἐξαρτώμενος πολίτης, ὁ πολιτικὸς σύμμαχος ἢ ὁ πολιτικὸς ἀντίπαλος, ὁ ἡγούμενος ἢ ὁ ὑποτακτικὸς, ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐξομολόγος ἢ τὰ πνευματικά του παιδιά, ὁ ἐφημέριος ἢ οἱ ἐνορίτες του, ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος ἢ οἱ συνεφημέριοι, ὁ ἄγαμος ἢ ἔγγαμος κληρικὸς. Καθένας ἀπ' ὅλους θέτει δικούς του ὅρους, δικές του προϋποθέσεις. Γιὰ νὰ ὑπάρξει ὅμως κάποτε μία συνεξήγηση ὀφείλουμε νὰ τηρήσουμε κοινὸς κανόνες παιχνιδιοῦ. Γιατί μιὰ σχέση ὑποθέτει δύο ἢ καὶ περισσότερους. Ἡ σχέση θὰ τιναχτεῖ στὸν ἀέρα ἂν ὁ καθένας παίξει μὲ δικούς του κανόνες.

Μιὰ πρόταση

Κι ὅταν ἀκόμα ἐτοιμάζουμε τὴν ἀναπαράσταση ἢ τὴν ἄσκηση ἐπὶ χάρτου γιὰ τὴν ὁποία κάναμε λόγο προηγουμένως καὶ βρισκόμαστε μόνοι μας, κι ἐκεῖ ἀκόμα πρέπει νὰ λάβουμε ὑπόψη

τοὺς κανόνες τῶν ἄλλων. Μιὰ τέτοια προετοιμασία γιὰ τις κατηγορίες προσώπων καὶ καταστάσεων πού ἀναφέραμε ἄς τις ἀφήσουμε στοὺς ἱδίους. Ἐμεῖς σήμερα μὲ τὴ βοήθεια ἐνὸς κειμένου τοῦ ἀγαπητοῦ πρώην φοιτητοῦ μας καὶ πρεσβυτέρου, τοῦ π. Κωνσταντίνου Καλλιανοῦ πού ὑπηρετεῖ στὴ Σκόπελο, «θὰ ἀποπειραθοῦμε νὰ ἰχνογραφήσουμε» τὴν πορεία γιὰ μιὰ τέτοια συνάντηση καὶ ἀποκατάσταση **σχέσεων μεταξὺ ἐφημερίων**, γνωρίζοντας ὅτι ἡ προσωπικότητα τοῦ ἱερέως ὅπως καὶ ὄλων μας εἶναι κέντρο ποικίλων ψυχολογικῶν ἀντιδράσεων πού πρέπει νὰ μποῦν σὲ σωστὸ δρόμο γιὰ ν' ἀντιμετωπιστοῦν.

Ὁ π. Κωνσταντῖνος μᾶς προσφέρει σ' ἓνα βαθεῖα ἐξομολογητικὸ κείμενο πού τὸ ἐπιγράφει «Ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός», τὴν ἀγωνία του γιὰ τις ἐπικρατοῦσες ἐντάσεις ἀλλὰ καὶ τὴν ἐλπίδα του γιὰ τὴν ὑπέρβασή τους. Στὴ συνοδευτικὴ του ἐπιστολὴ σημειώνει: «Προσπάθησα νὰ δῶ τὰ πράγματα μὲς' ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς κατανόησης, πού καθὼς πιστεύω εἶναι οἱ μοναδικοὶ δρόμοι γιὰ νὰ προσεγγίσεις καὶ νὰ συμφιλιωθεῖς μὲ κάποιον. Δυστυχῶς γνωρίζω πὼς στὸ κείμενό μου ὑπάρχει καὶ τὸ στοιχεῖο τῆς οὐτοπίας ἀφοῦ πάντα τὰ μικροσυμφέροντα καὶ οἱ μικροδιαφορὲς στοίχιζαν καὶ στοίχισαν πολλὰ στὴν Ἐκκλησία. Ὡστόσο πιστεύω ἀκόμη μὲ ρομαντικὴ διάθεση πὼς μπορούμε νὰ βελτιωθοῦμε».

Προσυπογράφοντας τις πῦρ πάνω φράσεις πιστεύω κι ἐγὼ ὅτι ἡ ἰχνογράφηση πού ἐπιχειρεῖ ὁ π. Κωνσταντῖνος θὰ μᾶς βοηθήσει ν' ἀποφύγουμε πολλοὺς σκοπέλους... σ' αὐτές μας τις ἀπόπειρες γιὰ συν-φιλίωση καὶ συν-χώρηση. Γένοιτο!

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, ΑΘΩΟΣ (ἀπάντηση σὲ 56 ἐρείσματα τῆς ἀπιστίας).

* Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

* Καθηγ. Μάρκου Α. Σιώτη, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

* Καθηγ. Ἰωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμοι Α' καὶ Β'.

* Καθηγ. Βλασίου Φειδᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988).

* Ἀγ. Γρηγορίου Νύσσης, ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ (εἰσαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια ἀρχιμ. Π. Μπρούσαλη).

* Ἀρχιμ. Συμεὼν Π. Κούτσα, Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Γιατί, τότε καὶ πὼς νηστεύουμε.

* Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, ΕΙΣ ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ ΘΕΟΥ. Κυριακοδρόμιο σὲς εὐαγγελικὲς περιοπέδες.